

1 WELL-BEING ŽÁKŮ A VLIV NA VÝSLEDKY VE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

Nejen v oboru edukačních věd se stále častěji hovoří o pozitivním vlivu psychického nastavení žáků a učitelů ve vztahu k dosahovaným výsledkům ve vzdělávání. Standardně se užívá termín „well-being“ (volně přeloženo „pocit pohody“), který však označuje velmi široký koncept zahrnující vše od subjektivní psychické pohody jedince přes nastavení mysli jedince směrem k smysluplnému jednání až po podobu vztahů mezi jedincem a dalšími ovlivňujícími aktéry (rodiče, učitelé, spolužáci aj.). Mnoho z těchto dílčích konceptů není měřitelných, některé pak lze sledovat ve formě latentních (přímo nepozorovatelných) konceptů (indexů složených z pozorovatelných proměnných). Šetření PISA ve vztahu k problematice well-being pracuje s několika takovými latentními koncepty, které se pokouší měřit subjektivní pocity žáků ve vztahu k výuce, škole, vlastním schopnostem či pocitům, které pocházejí spíše z rodinného prostředí.

Pozitivní pocity (SWBP)

“Jsem šťastný/šťastná.”

“Mám radost.”

“Jsem veselý/veselá.”

Šetření PISA 2018 zahrnuje několik otázek sledujících, jak často žáci vnímají některé své pocity, ať už pozitivní (štěstí, hrdość, veselost aj.) nebo negativní (obavy, strach, smutek aj.). Tři ze sledovaných pocitů konstruuji index pozitivních pocitů žáků.

Čím vyšší je hodnota indexu, tím častěji žáci pociťuji pozitivní pocity. Index negativních pocitů nebyl konstruován pro nízkou vnitřní konzistenci indexu napříč zeměmi participujícími na šetření PISA.

Pocit sounáležitosti se školou (BELONG)

“Ve škole si připadám jako outsider.”

“Ve škole si snadno nacházím kamarády.”

“Cítím, že do školy patřím.”

“Ve škole si připadám trapně a nevhodně.”

“Spolužáci ze školy mě mají rádi.”

“Ve škole se cítím osamělý/osamělá.”

Index sledující, do jaké míry se žáci cítí ve škole dobře a jak velkou sounáležitost se školou pociťují. Je konstruován z baterie několika otázek.

Čím vyšší je hodnota indexu, tím větší sounáležitost se školou žáci pociťují.

Vystavení šikaně (BEINGBULLIED)

“Ostatní žáci mě záměrně nezapojovali do různých záležitostí.”

“Ostatní žáci se mi posmívali.”

“Ostatní žáci mi vyhrožovali.”

Index sledující, do jaké míry se žák cítí být obětí šikany ze strany svých spolužáků, ať už slovní či přímo fyzické. Šetření PISA 2018 se dotazovalo žáků, jak často během posledních 12 měsíců měli zkušenost s několika situacemi ve škole nebo na sociálních sítích. Index obětí šikany je konstruován ze tří takových otázek.

Čím vyšší je hodnota indexu, tím více žák pociťuje míru vystavení těmto situacím.

Kooperace ve třídě (PERCOOP)

“Zdá se, že žáci přikládají velký význam spolupráci.”

“Zdá se, že žáci vzájemně spolupracují.”

“Zdá se, že žáci se shodnou na tom, že vzájemná spolupráce je důležitá.”

Index sledující, do jaké míry žáci vnímají prostředí podporující kooperaci ve škole. Index je konstruován ze tří otázek.

Čím vyšší je hodnota indexu, tím více žáci vnímají spolupráci se svými žáky.